

יעקב רבינוביץ

על הפרקל

[פרק מן הספור "נדוני עמשי השומר"]

בחיפה בבית-מלון נפגש יונוביץ עם אחד מאלה, המתרוצצים בארץ מבלי שידעו במה להשקיע עצמם ומבלי שימצאו מקום ועבודה מסוימת. זה היה בחור לא צעיר, דק ועצבני, מעורפל-עינים ובעל תוֹי-פנים רגשנים, מאלה שמעוררים את הרעיון, כי מוטב היה לשכמותם להשאר בגלות; — או אפשר? — חושב יונוביץ: מי יודע אם אין אלה מוסיפים לנו דבר-מה בנדודיהם ובתעיותיהם? — במלון ישבה גם בחורה לא צעירה, גדולה, גברית, חטובה כמו מעץ אחד, בעלת פנים בריאים, ומצחה רחב ובהיר. גם עיניה בהירות היו. לא היה קורטוב של סוד לא בה ולא בדבורה. קורסיסטית מרוסיה, גוֹיָה למחצה, ששייכותה לחוגה הפוליטי בולטת מכל תנועה שבה. השנים גרו חדר על יד חדר והיו לרוב יחד, ואך יונוביץ ראה בזה רק מקרה. פשוט, נפגשו אנשים ומטיילים בארץ, פעם יחד ופעם לחוד בחברת אחרים. הרי גם יצחק מצוי אצלם. וגם את עמשי פגש אצלם בטרם העלמו. יונוביץ שחשב לשבת פה יום, או גם פחות, נשאר עמהם שלשה ימים. יחד טילו לאורך

שפת הים, עלו על הכרמל, תעו במורדותיו והיו יורדים גם לצד העמק, ופעם גם נתרשש להם נס, כי הובילם בעל האכסניה אל האניה בסירה, בלכתו בה ללוות אורחים שלו, ובשובם טילו כחצי שעה בסירה בערב.

השיחות השונות והמרובות שנפלו ביניהם יש שגרמו ליונוביץ צחוק ויש שנתנו לו חומר למחשבה. האינטליגנט, זה הזר שעמשי ראהו או על הגורן במושב שליד הקואו-פרציה, הפליט גם פה אמרות מסתוריות קצת. על פי רוב אהב דוקא לדבר אל הענין, ואך יש שהתפרץ ודבר סתם, „אל הכוכבים“. עמשי שואל אותו: „ומדוע לא יבחר לו אדוני עבודה קבועה?“ – האיש משפיל ראשו: „ואם אי-אפשר?“ – עמשי מתלהב כדרכו: „הרי זהו אסוננו!“ – „נכון“, – עונה האיש; ובקול נמוך ועצוב ממשיך הוא: „עוד לא הגיע הזמן; עוד לא תמו נדודי האדם מישראל בארצו“. – או יצחק מתפרץ: „מה הוא רוצה סוף-סוף? מה האידיאל שלו?“ – עיני האיש אורו ופניו כמו התרחבו, וקולו קצת חגיגי. – „אני חולם – על אוטופיה“. – „אוטופיה“, – פורץ יצחק – „הרי כל שונאינו מונים אותנו בה?“ – הבחורה הכבדה האורחת אומרת, אחרי שהם מתרגמים לה את דבריהם: „גם אני לעגתי לאוטופיה, עתה מי שילעג לאוטופיה בפני אקה את שניו.“ – ובהכנסם בערב לפנה אפלה במעבר צר בהר, קולו עולה כמו מאיזה עומק: „דבר-מה מוכרח להברא אשר נוכל להיות בו. אם כזה לא יבָרָא, נהיה נודדים נצחיים“. – מזכירים את טניה, והיא גם באה לערב אחד. מטיילים. טניה מתחילה ללעוג

למעון־הקיץ. האיש אומר: „שמעתי באמת פעם לפני שנים מרופא צעיר, תייר: ארץ ישראל היא בשבילנו נוה־קיץ לאומי.“ – „לא נורא“, – מעירה האורחת, – „אם יש נוה־קיץ אשר ימלא ישותך ואשר יִחַרַת בנפשך לכל ימי חייך, טוב הוא מכל מקום קבוע.“ – „ובכל זאת רק מעון־קיץ הוא“, – עונה טניה, – „אני מתגעגעת אל הכרך: אודיסה, קיוב, מוסקבה, פִּיטר (פטרבורג בפי העם); אשהה פה עוד חודש־שנים – די! אחרי שנים – עוד פעם; ועתה – לכרך!“ – האיש פונה אליה ושואל: „מה יתן לה הרחוב של הכרך?“ – וקולו נהיה עמוק ורותת – „ברגע חגיגי הנך משתפך עם כל הקהל החוגג. ואך כבו האִשים והרחוב עזוב, חשוך, יום־יומי וליל־לילי; והנך שב אל ביתך, חדרך, אל איזה בן־משפחה, בת־עיר או חבר־נעורים – ואור לך וחם לך, וחדרך מלא ישותך, והאין חדרך אז כבית־האם לִפְנֵי הנדח השָׁב, האיננו אז עולם מלא? והאין ספוקו של אדם בעצמו עולה על כל הספוקים הזרים?“ – „אוי, האינדיבידואליזמוס התפל שלכם!“ – מתרעמת האורחת. ובפעם אחרת פילוסופיה כזאת; מספר הוא שיחת שני זקנים; האחד אומר: – „אגלה לך סוד.“ – „לי אין סודות.“ – עונה חברו. – „היתכן?“ – שואל הראשון. – „פשוט.“ – עונה חברו. – „דברים פשוטים וגלויים נכנסים אל הלב.“ – „והאין מעשי־סתר, אחי?“ – „הנסתרות לה' אלהינו.“ – האורחת בוחנתו בעיניה. – „ההיתה שיחה כזאת?“ – שואלת היא. – „יכלה להיות, גברתי.“ – „יכלה להיות?“ – מעקמת היא שפתייה בזלזול. הוא גם אינו נעלב: – „ומה בכך?“ –

עונה הוא. – „האין מה שיכול להיות עולה על מה שיש?״
 בערב האחרון יורדים ארבעתם את הכרמל: היא,
 הזר, יצחק ויונוביץ. עתה נשמע קולה: „אין אתם מבינים
 מה הארץ הזאת בשבילי. כשאבוא עתה בין צעירים יהודים
 אומר להם ישר: – יכולים אתם להתכונן למהפכה רוסית
 עתידה? טוב. אז היו רוסים – (או גם אוקריינים, אחת
 היא) – אבל להיות רוסים, ולא איזה פרוליטריון תלוש.
 כי אם להשתפך בנפש עם האכר בחלום הגדול על הקהליה
 הכפרית החפשית, על הריספובליקה הגדולה, על האדמה-
 האם הטובה, נחלת העם העובד. ואם יהודים אתם ויש
 לכם רצון לעשות מה, לחיות לא חיי-כלבים, כי אם חיים
 ראויים לבני-אדם – לכו לפלשתינה, לארץ ישראל –
 את השם הזה בטאה עברית, במבטא הספרדי – רק שם
 יהיה לכם כבוד-אדם, כבוד עם, רק שם תחיו בתור יהודים
 חיי-כבוד, חיי-עבודה, חיי מהפכה אמיתית ולא פטפטנית,
 רועשת ונבובה. אח, איזה יופי! הביטו, יערי! ריח-שרף,
 רוסיה! מי נטע יער זה?״ – אמרה ותבט אל בני לויתה.
 – גרמנים, – ענה יונוביץ ברעידת-עצב.
 – וגם למנזר צרפתי יש חלק בו, – ענה הזר.
 – וגם למנזר רוסי, – ענה יצחק. – שם, הלאה קצת,
 יש בית רוסי. אמנם עזוב הוא. יש בו רק איזו נשים,
 אך ישנו כזה.
 – רוסי? – שאלה האורחת ועיניה להטו פתאום
 באפלולית. אודם כהה נשפך על העצים. שרידי אור שאחר
 שקיעה הבהיקו ביניהם. הם נגשו אל שער. – „פה הוא, –

אמר יצחק. הזרה הקשיבה רגע ועיניה תרו דרך השבכה. —
„יושבת שם אחת, מדברת עם עצמה: כן, צלילים רוסיים.“ —
היא משכה בחוט הפעמון. קמה דממה. לאחר איזו רגעים
נשמע קול קורא: — „מטוי!“ — ואחרי רגעים נשמעו צעדים
כבדים על-פני מדרגות. איש מסורבל, כבד-תנועה ומתנודד
בלכתו, לבן-זקן, קרח-ראש ואדום-עינים יצא מן הפרוזדור,
נגש לשער וישאל: — „מי פה?“ — הוא פתח פשפש בשער
ויבט בעיניו הכבדות: — „זה לא חסן?“ — אמר. — „לא,
סבא“, — אמרה האורחת ברוסית מצלצלת — „אורחים אנו,
רוסיים“, — „הכנסו טובים, הכנסו חביבים, הכנסו פרבו-
סלביים!“ — אמר, וכמו התכוונן לפתוח את השער, ואך
האורחת נדחקה כבר בפתח הצרה, הזר אחריה, ויונוביץ
ויצחק פסחו על הסעפים: הלהכנס אם לא? — „ואני חשבתי
כי חסן שלנו שב, כי הביא צידה מן העיר, חבל, בני-
ארצי, אין אפילו במה להאכילכם. הוא לא שב, ודאי ישוב
מחר. עתה אין תיירים, לא חשבנו כי תבואו, וכל כך
מאוחר, עוד מעט והיינו ישנים כולנו.“ — האורחת החזיקה
בידו ותנענע אותה: — „אל תדאג, יקיר! לא ללון באנו
ולא לאכול. עברנו ונשמע צלילים של דבור-מולדתנו
ונכנסנו, עוד מעט נלך.“ — „מדוע?“ — שאל — „שבו, נשקה
אתכם תה!“ — האורחת פנתה אל יצחק ויונוביץ: — „למה
תעמדו בחוץ? הכנסו!“ — יונוביץ עבר את הסף ויצחק
בהיסוס אחריו, „אנו פרבוסלביים בעינינו“, — אמר ברוגזו
„ובכלל — מאוחר; צריך לרדת העירה.“ יונוביץ צחק:
„מילא, נשמע.“ —

ופתאום קמה אשה מעל ספסל, עטופה מטפחת לבנה ותצעד בצעדים מתונים אל העומדים. על-פי שנותיה היתה בין ארבעים וחמשים. האורחת מהרה אליה. – „ערב טוב, אמא“ – אמרה בקול צלול. והאשה סקרה את העומדים ותתפרץ בקול מצפצף קצת: „מה היה לך, מטוי, למה הכנסת יהודים הנה בשעת לילה? הרי יהודים הם, לך?!” – מטוי נכלם קצת. נתבלבל וילך לו מתנודד. והאשה הוסיפה לצפצף: „למה באחם הנה בשעה זו? בכלל אין עתה הזמן לבקורים. איננו מכניסים יהודים בימים אלה. ומה לכם במנזר נוצרי?!” – האורחת ענתה בקול מתרעם: – „אבל, דודה, הרי המושיע עצמו יהודי היה?!” – „אוי, אוי, אוי, אוי“ – התנודדה האשה – „מה את מדברת? ומה עיני רואות? נערה רוסית פרבוסלבית עם יהודים? השארי את אצלנו. ילכו הם להם!“ – „גם אני יהודיה“ – ענתה זו – „ואם אנשים כאלה הנכם – לא אשאר“ – „יונה שלי, בת-חמודות שלי – הרי זה לא אמת! הביטי: הרי פניך רוסיים, כל תנועה שלך ודבורך – הכל רוסי“ – היא משהה בידיה את פניה. – „הרי עורך רוסי, דמך, הכל בך שלנו. עזבי את היהודים, הם גלחמים ב„צר“ אבינו, בדתנו הקדושה, ברוסיה מולדתנו. הם גם הנה באו עם האנטיכריסט“ – היא משכה את האורחת אחריה ותשיבנה לימינה. האורחת ישבה, הסתכלה בה. האשה רק זה קלפה תפוחי אדמה באפלולית. על השולחן היו פזורים גם בד, מחט עב וחוט, וגם מטפחת תוך סריגתה. גם סדור-תפלה נח על השולחן. בצד עמד עוד ספסל, מסביבם עצים

ועליהם מעין גג־ענפים. – תני, אמא, לאנשים מעט מים.
צמאים אנו. – האשה שבה וקמה.
– הכל נתן לך: גם מים וגם לחם, גם נבשל לך
מה ואצלנו תליני. והם – ילכו להם. מה להם פה? –
האורחת אחזה בידה: „למעני, סבתי, תני להם מים, הושיבי
אוהם. ינוחו. אנו נשוחח קצת בינתיים. – האשה קראה
למטוי, שעמד עוד בפתח הפרוזדור. הוא בא נושא מים
ואך במדה מועטה. האורחת יצקה ותושיט לזר, והוא שתה
לצמאו. היא יצקה ליונוביץ. הוא גמא קצת ויעמיד את
הספל. יצחק לא רצה גם לנגוע בו. – נלך, מאוחר, פוי
על צוררים אלה! נגרש אותם פעם ואז נשתה. – האורחת
לא הבינה את דבריו, כי דבר עברית. אחריהם שתתה גם
היא לצמאָה ובגמיאות כבודת וקצובות. – למה היה לך
להתל בי, יונתי? הרי רוסית את, גם שתיתך כרוסית. –
„אוקריינית אני, – ענתה האורחת. – וגם אני אוקריינית,
רק את הלשון שכחתי. בהיותי קטנה הכניסוני לבית רוסי.
אבל הכל אחת. אל אחד ל„קצפ“ ול„חוחולי“ (לרוסי
ולאוקרייני) – כריסטוס, וליהודים – האנטיכריסט. הם יסדו
פה ממלכה והוא ימלוך עליהם. – חדלי, אמא, אלה הם
דבורים לא רוסיים. אנו הרוסים אוהבים בני־אדם: אין
לנו לא יהודי ולא יוני, ככתוב. דברי שנאה באו לך מפה,
מן הערביאים האלה, או מן הסוחרים פה באלהים. לא,
אמא לא אשאר אצלכם, וגם מחר לא אבוא, אתם מלאים
שנאה. – האשה תפסה בידיה: „לא אבין כלום; ואך
מאימתי הנך מרוסיה? – זה שני חדשים. – ענתה האורחת. –

„רק שני חדשים, ואני יותר מעשרים שנה. הרבה עבר
 עלינו. לא היה לנו בור למים. גם בית לא היה. עתה יש
 לנו ברוך השם הכל. ובירושלים יש עיר רוסית קדושה,
 ובנצרת בתי־פלה ומנזרים, ובבית־לחם, וגם ביפו בנינו
 ובהרבה כפרים. גדול אלהי רוסיה! גם פה גדול הוא.
 הבסורמנים והכופרים כולם יעברו אלינו. רק את היהודים
 לא נקבל“.
 ופתאום כמו נגה אור על פניה: „רק שני
 חדשים את משם! ספרי־נא, בתי, ספרי, יונתי, על רוסיה,
 מה נשמע שם? מה שלום האדמה המינקת? היולדת היא
 כמקדם? הלא באה אליה קללה מיום שקמו נגד הצר
 והכנסייה הקדושה?“ – ושיחה נשתזרה ביניהן. שקטה
 פטריארכלית: משפחתית כמעט. יצחק רגו, יונוביץ התהלך
 ומשש בעצים, מְטוֹי התנהל בחצר כעור, והזר הסתכל
 בסקרנות וגם הראה קוצר־רוח. סוף־סוף קמה האורחת
 ללכת. היא הושיטה ידה לאשה. – „מה, הולכת את מאתנו?
 ילכו הם ואת השארי. מה לך בתוכם? או אפשר יש לך
 בעל מהם? אפשר הפרת את החוקים הקדושים?“ – וכשקמו
 ונגשו לדלת וכולם היו כבר מעבר לסף ורק האורחת
 בפנים – הוסיפה האשה בקול גונח כמעט: „לא יתכן.
 זהו מעשה־שטן, או שהלביש יהודיה בעור רוסי, או
 שגנבו היהודים תינוקת רוסית וגדלוהּ אצלם. האלהים
 יודע“.
 – הזקנה הצטלבה. – „הָבִי, אצליבך גם את“ –
 אמרה – „ויברח השטן“.
 – האורחת הושיטה לה את מצחה
 והיא הצליבתה, וזו נשארה כשהיתה. – „נו, זקנתי, תודה!
 יהודיה אני, אבל נשמה רוסית לי. אני עובדת לשם זה.

כי לא יהי האכר שלנו עבד, כי אם עובד חפשי על אדמת־אלהים". – היא עברה את הסף. מְטוֹי סגר אחריה את הפשפש. והאשה התחילה מקללת: – „הנה לקחו להם נפש רוסית יקרה. ודאי יש לה בעל מהם". –

יצחק רגז מאוד והור הרגיעהו, והאורחת אמרה: – „הנה זוכר אתה מה שאמרתי לך: רוסית אני בשרי ובדמי. לו הרגשתי אחרת כי־אז נשארתי עמכם. ואך יקרים לי כולכם והאדמה הזאת שלכם. אני אשא את האור של הפנות היקרות שלכם בלבי, הן תוספנה לי עצמה. רואה אתה, – אמרה בפנותה ליונוביץ – אין נגודים. אני אחות לכם ואחות לה. אבל אני ברוסיה אשאר, ומה שאלמד – בשביל רוסיה אלמד, לתועלתה. אני נוסעת. היי ברוכה. ארץ יפה, היו ברוכים יערות־הר, כרמל נחמד, וברוכים יהיו האנשים היקרים של עמק הירדן, גרעין האדם הבא".

היער נפסק. הכרמים שההר כוסה בהם היו אחרי בציר. השמים זרועים כוכבים. הכביש התפתל – ופתאום נפתח הים, הלבנה זרקה עליו את אורה. – „מזור, בחיפה הים הוא, דומה, במזרח", – אמרה האורחת. – „כן, באמת, ולכן הלבנה עולה מתחת, מן הים", – אמר יונוביץ. – „ועל העיר הכרמל סוגר ממערב". – מתחת הבריקה העיר באורות ערב, ושאון קל נשמע עולה. עצי זיתים הכסיפו באור מכל צד. – „פְּלִילוֹת הלבנים", – אמרה האורחת. מלמעלה עוד נראה „היער". ושוב נכנסו למקום סגור. יצחק נזכר כי עוד לא הביע לה את התרגוזותו. – „ובכל־זאת, אם יהודיה את, איך לא ירקת לה לנבזה בפניה?" –

„אינה נבוה“, – ענתה האורחת רכות ואחזה בזרועו. –
 „תועה היא. אנו נגדל רוסיות חדשות. אף גם היא רוסיית,
 נשמה בהירה ואפלה כאחת, נשמה טובה ורעה. והטוב
 ינצח, יהי מוכרח לנצח. אני אעבוד שם ואתם פה. אני
 אשלח לכם אנשים, בחורים ונערות טובות, אקח בשבילנו
 ואשלח גם לכם. יש די ילדים לישראל. למה רגוז? למה
 היות בונדאים מוגבלים? אנו הס.ר.ים רחבי-נפש אנו.
 יש די לס.ד. וגם לס.ר. וגם לאנרכיסטים-קומוניסטים וגם
 לציונים-פועלים. – ראו, איני אומרת „פועלי-ציון“ – אני
 חושבת לא על מפלגה כזאת על כל מחדשי-החיים שבכם.
 יהיו כולם ברוכים. מתי נזכה לכך ברוסיה, איני יודעת:
 עוד ארוכה הדרך, אבל פה, אני רואה זאת בחוש, באור
 זה – הם יצאו לשטח פתוח, מואר, – פה, בעמקים האלה,
 בהרים, תהיו חפשיים, אנשים שלמים יקומו פה. רק שלמים
 יסכנו. לו נשארתי פה הייתי מדברת עברית. ורק את
 האדמה הייתי עובדת וחיה רק בקבוצה. אדם שלם ולא
 חָצָאי. למה פה לשונות זרות ודיאלקטים, למה חנויות,
 עֶשֶׂן פבריקאות ואכרים מעבידים ידים שכורות? וגם
 משפחה חדשה תולד, גבר חפשי, אשה לא-כפותה וילד
 עת ידי. והכל יהי טהור. נכדי הנביאים והמורדים יעבדו
 פה בצדק, בשוויון ובחופש את אדמת-אלהים.“
 באותו רגע נשמע צפצוף. אניה מן החוף. היא
 הקשיבה: – „הבאה אם יוצאה?“ – שאלה. יונוביץ ענה:
 „יוצאה“. – „טוב!“ קרנו פניה – „תְּרַנֶּה ישא את דברינו
 למרחקים, לים. לעולם“. הזר גחן אל יונוביץ וילחש: „כמה

פואיזיה! קצת בנלי, אך יפה". – יונוביץ הדק שניו ולא ענה. אחרי רגע אמר: „אבל האניות האלו נושאות מפה מאוכזבים, מיואשים". – יצחק עמד נדהם ובעיניו התנוצצו דמעות. „ילד טוב!" – אמרה היא ומשכתהו אליה. „נלך יחד". – הם ירדו רצים במורד ויונוביץ והזר התנהלו בזהירות אחריהם. המקום היה משופע. הזר רצה לדבר ויונוביץ הפסיקהו: „אל נתחכם תמיד, אנו היהודים!" – ואחרי-כן הוסיף: „בת-אדם משונה, רחבת-לב, ערבה רוסית ולא מיצרי הרי יהודה. אנו נחנק פה". – הזר אמר: „נחנקים בכל מקום; ופה, הבט, איזה מרחב!" – הם נשתתקו ועמדו רתוקים למקומם. הים השתרע מואר משמאלם, והעמק מימינם, וסרט הקישון מואר בתוך העמק. ולמטה ראו את השנים עומדים שלובים ומחכים להם. נדמה להם כמו שומעים את קולה. „יהי בנלי!" – רגז יונוביץ בתוכו. – ומה זה משנה?" – ובאזנו רעד הקול כמו הד זמנים קדומים: אכרים חפשים עובדים על אדמת אלהים.